

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 2. Quis modus in sensu S. Scripturæ investigando sit adhibendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

§. II.

Quis modus in sensu S. Scripturæ investigando sit adhibendus.

Quantopere modus aliquis S. Scripturæ sensum investigandi sit necessarius, pulchrè ostendit Origenes sequentibus verbis: *Sicut in novissimis diebus Verbum DEI ex MARIA carne vestitum processit in hunc mundum, & aliud quidem erat, quod videbatur: aliud, quod intelligebatur; carnis namque aspectus patebat omnibus, paucus verò & electis dabatur Divinitatis agnitio; ita & cum per Prophetas vel Legislatorem Verbum DEI profertur ad homines, non absque competentibus profertur indumentis; nam sicut ibi carnis, ita hic literæ velamine tegitur. Vi litera quidem afficiatur tanquam caro, latens verò intrinsecus Spiritus tanquam divinitas sentitur. Quod ipsum etiam egregiè confirmans Hugo Victorinus l. 3. de anim. In refectorio, inquit, S. Scripturæ tres mensæ, id est, tres intellectus divina Scripturæ ponuntur, videlicet historialis, mysticus, & moralis. Prima mensa simplicibus, secunda Doctoribus, tertia communis est utrisque. In prima cibus est grossior, in secunda subtilior, in tertia dulcior. Prima continet saporem exemplorum, secunda vim mysteriorum, tertia dulcedinem morum. Prima pascit miraculis, secunda figuris, tertia verbis.*

Porro pro modo hoc investigandi S. Scripturam duplicis generis doctrinæ observandæ assignantur, generales scilicet, & speciales, quæ proinde utræque hoc loco breviter sunt referendæ.

Doctrinæ generales pro S. Scripturæ sensu investigando.

Doctrina 1. Nemo ad hanc Interpretationem admittendus est, nisi qui leges, proprietates, & Ordinem S. Scripturæ novit; ita disertè S. Chrysostomus hom. 39. de ira docuit his verbis: *Qui metalla fodere aggreditur artis ignarus, aurum venas non invenit, sed confundit, & laborem subit cassum; ita qui*

qui divinarum Scripturarum ordinem non intelligunt, quibus proprietas, qui leges non disquirunt, sed omnia ad verborum sonum accipiunt, aurum terra confundentes nunquam reconditum in iis thesaurum assequuntur.

Doctrina 1. Nihil in S. Scriptura sine discussione pratereundum: Ita iterum S. Chrysostomus hom. 2. in Isaiam, docuit dicens: Si hi, qui fodiunt in terris metalla, ne minus quidem frustra pratereunt; verum ubi nacti fuerint aliquam venam auream, meatus omnes exacte circumspiciunt: magis hoc facere nos oportet in S. Scripturis. Et tamen in talis difficile est invenire, quod venantur. Etenim cum metalla sint terra, & aurum nihil aliud sit, quam terra, quoque natura communio similitudoque celat aspectum corpora quaruntur. Attamen ne sic quidem desistunt illi, sed mentem adhibent diligentiam, quantumvis simul, atque curant, sciant, quid verè sit terra, quid verè sit aurum. Scripturis autem non est eadem ratio; neque enim proprium aurum terra commixtum, sed purum est aurum. Eloquia sunt, DEI pura, argentum igne exploratum, probatum, et siquidem Scriptura non sunt metalla, qua indigent Operam sed thesaurum praebeant paratum iis, qui quarunt opes in reconditis.

Doctrina 3. Non in superficie licet haerendum, sed in interiora reconditi sensus tendendum; uti idem S. Doctor hoc in gen. sequenti similitudine ostendit: Sicut, qui semper thesauros effodere conantur, non in superficie solum fodiunt, sed in profundum descendunt, penitiores terra sinus scrutantur, samesi saepe post labores & sudores vix pauculas portiones afferunt. Non sic in spiritualibus, sed labor hic minor, & magna ubertas. Ita & nos ad ima scripturarum descendentes, in breviculis verbis latentem investigemus.

Doctrina 4. Non desistendum, etsi non statim intelligatur S. Scriptura: sed, ut ingeniosè discurrebat Robertus Tuitienfis l. 7. in Matt. Sicut Iacob luctatus est cum angelo in quo DEVS erat, qui & victum se fatebatur; ita laudari debet Verbi DEI amator cum sermone vel scriptura, in quo DEVS est, qua ex DEO est, nec dimittere, antequam vincere volentem, sensumque comprehendat utilem in litterarum centem. Lucta enim pulcherrima est, tamdiu perseverat

tendo, donec inveniat pulsando, donec sibi aperiatur. Hac lecta placet DEO, hanc cupit ipse vinci, hanc fortitudine opus est, ut nobis aperiatur & det Spiritum sanctum. Sed & aliâ ratione constantiam hanc suadet Origenes, dum homil. 20. in Jesum Nave ait: Solent Medici interdum præbere cibum aliquem, interdum potum dare, verbi gratiâ ad discutiendam caliginem visus, nec tamen in edendo ipso cibo vel in potando sentimus, quia utile est, & prodest oculis, sed, cum transferit visum cibi illius aut poculi virtus, paulatim purgat aspectum, & tunc demum sentire incipimus, quia cibus ille vel potus profuit oculis, sed in aliis similiter corporis partibus eadem fieri solent. Hoc ergo modo credendum est & de Scriptura Sacra, quia utilis est, & anima prodest, etiamsi sensus noster ad præsens intelligentiam non capiat: quoniam, ut diximus, & bonæ virtutes, quæ nobis adveniunt, reficiuntur in iis sermonibus, & pascuntur, & contraria torpescent in Meditationibus, & effugantur.

Doctrina 5. In S. Scriptura interpretatione modus simplicissimus adhibendus: juxta S. Hieronymi in epist. ad Demetrium sic loquentis monitum: De scripturis disputantem non decet Aristotelis argumenta conquirere, nec ex flumine Tulliana Eloquentia dutendus est rivulus: nec aures Quintiliani flosculis & scholari declamatione mulcenda, sed pedestris & quotidiana similitudinis, & nulla lucubratione redolens oratio necessaria est, quæ rem explicat, sensum edisserat, obscura manifestet.

Doctrina 6. Omnis S. Scriptura Interpretatio ultimè ad caritatem DEI & Proximi referenda est, eique congruere debet: qui jam olim sapienter S. Augustinus in lib. de doctr. Christ. advertit, dum dixit: Quisquis igitur scripturas divinas vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videtur, ita ut ea intellecta non adificet istam geminam caritatem DEI & Proximi, non dum intellexit. Quisquis verò talem inde sententiam duxerit, ut huic adificanda caritati sit utilis, nec tamen hoc dixerit, quod illa, quem legit, eo loco sensisse probatur, non perniciosè fallitur, nec omnino mentitur. Inest quippe in mentiente voluntas falsa dicendi, & ideo multos invenimus, qui mentiri velint: qui autem falli, neminem. Et brevius in tract. de laud. carit. illo, inquit, tenet, & quod latet, & quod patet in divinis sermonibus, huius caritatem tenet in moribus.

Doctrinæ speciales pro sensu S. Scripturæ inveniendæ.

Doctrina 1. *Singula Verba in S. Scriptura sunt consideranda*: nam, ut S. Hieronymus in Epist. ad Ephesios ait, *singulae voces, literæ, apices. & puncta in divinis literis plena sunt sensibus*. Id quod confirmans D. Gregorius Nazianz. in apologetico. Nos, inquit, *Exquisitam Spiritus doctrinam vel usque ad ultimam apicem & lineam transimus*. Et quanquam in omni Scriptura parte hæc adhibenda sit accurata verborum singularum proprietatisque eorum expansio, multo id tamen magis factum est in novo Instrumento, ac multo omnium maxime in Evangelistis; erat enim diffusa gratia in labiis ipsius. Unde ipse Jo. 6. dicebat, quod verba sua Spiritus & vita sunt.

Doctrina 2. *Quantum fieri potest, ipsi fontes frequentius consulendi sunt*: Uti communiter suadent, & faciunt Interpretes S. Scripturæ. Per fontes autem hos nihil aliud intellegendum, quam textus Hebræus & Græcus cum Paraphrasi Chaldaea, & Græca Testamenti Novi Interpretatio; ex his enim raro optimi conceptus ad sententiam, quæ præ manibus habetur, illustrandam eruuntur.

Doctrina 3. *Ad SS. Patrum expositiones diligenter, & fide in sensu S. Scripturæ investigando est recurrendum*: Et Clemens, ut Antonius de Balinghem p. 2. præp. ad loc. cit. monet, non modò in iis locis, ubi ex professo aliquam sententiam tractant, sed etiam iis, in quibus quasi obiter & incidenti eam explanant; in his enim locis latent sæpe peritissimæ, accommodatissimæque S. Scripturæ expositiones passim in eorum solidissimis & eruditissimis lucubratis videre est.

Doctrina 4. *Ne S. Scriptura sibi ipsi contraria esse videatur, diligenter ad ambiguitatem vocum, diversitatem numerorum, & aliasque circumstantias attendendum*: cum enim, ut Salmeron canon. 30. proleg. 9. loquitur, univærsæ Canonice Scripturæ Author, non sit quasi hominibus mentiatur; nec ut Filius hominis, ut mutetur; necessarium quirit, etiam si aliqua sibi repugnare videantur, ea

minimè sibi contraria esse, sed vel considerata temporum, locorum, causarum, rerum, actionum, & Personarum varietate, aut ambiguitate vocum, nominum propriorum, locorum, & Personarum; aut Cognita varia scribendi ratione per figuras Prolepsis, Anacephaleosis, id est, Anticipationis & Recapitulationis; aut perpena antecedentium & consequentium Verborum contextura, & aliarum circumstantiarum ratione omnia sibi invicem consonare, & mirificè convenire. Ex quo ulterius colligitur

Doctrina 5. Regula ab Interpretibus pro indagando vero S. Scriptura sensu assignari solita diligenter, ubi opus videbitur, adhibenda sunt: Ut enim Artifices, qui regulas suas adhibere temerè negligunt, manifesto se errandi periculo exponunt; ita non minus in S. Scriptura sensu eruendo & exponendo periclitabitur, quisquis Regulas ab Interpretibus Sacris tanto labore, studioque collectas adhibere neglexerit. Quia verò sat magnus similium Regularum est numerus, placet eandem distincto paragrafo breviter enumerare.

§. III.

De Regulis pro vero S. Scripturae sensu indagando assignari solitis.

Ut faciliùs intelligantur hæ Regulæ, proderit eas in diversas classes dividere; aliæ quippe generales sunt, quia generalè aliquam doctrinam in S. Scripturae interpretatione observandam indicant; aliæ particulares, quia vel ad Personas, voces, numerum, tempus, modum loquendi, figuras &c. pertinent, uti mox ex dicendis apparebit.

MEMBRUM I.

De generalibus Regulis.

Regula 1. Qua in divinis libris scripta sunt, tractare debemus per ea, qua scripta sunt. Ita Origenes c. 23. in Matth. Hinc cum Christus Matth. 25. dixerit: *Quamdiu uni ex minimis meis, mihi fecistis*: hæc sententia non ad illa duntaxat verba: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare &c.* sed etiam ad alia similia referenda est, ita ut æquè dici possit. *blasphemia*